

GLOBALNO UČENJE v Sloveniji

migratED

MEDIA EDUCATION
FOR HUMAN RIGHTS

Pregled politik in dobrih praks

Globalno učenje in projekt #MigratED

Projekt #MigratED (Digitalna orodja za okrepljene teme migracij in človekovih pravic v izobraževanju) si prizadeva razširjati dobre prakse globalnega učenja o vprašanih medkulturnega dialoga, migracij, človekovih pravic in ciljev trajnostnega razvoja ter ozaveščati mlade o človekovih pravicah in migracijah z uporabo digitalnih orodij, s tem pa prispevati k vključujočem izobraževanju tudi za otroke ter mlade z migrantskim ozadjem. Projektni konzorcij združuje devet partnerskih organizacij iz Italije (WeWorld – GVC kot vodilni partner in Občina Bologna ter C.S.A.P.S.A.2 kot partnerski organizaciji), Portugalske (4Change in COFAC/CI-CANT), Grčije (ActionAid Hellas ter Karpos), Cipra (Future World Center) in Slovenije (Platforma SLOGA).

Med aktivnostmi projekta je bilo januarja 2019 v Bologni organizirano mednarodno usposabljanje, novembra 2019 je Platforma SLOGA v Ljubljani organizirala usposabljanje učiteljev/ic ter strokovnjakov/inj na področju izobraževanja o migracijah, človekovih pravicah, trajnostnem razvoju in uporabi digitalnih orodij. V letu 2020 so potekale aktivnosti s skupinami mladih (sklop delavnic o medijski pismenosti, migracijah in človekovih pravicah, o pripovedovanju zgodb in pripravi videov), ki so pripravile videe o migracijah. Januarja 2021 je Platforma SLOGA v sodelovanju s Slovensko filantropijo in Andragoškim centrom Slovenije soorganizirala Forum o učenju in izobraževanju za vključujočo družbo.

Projekt je leta 2020 prejel nagrado za vseživljenjsko učenje, ki ga podeljuje Platforma za vseživljenjsko učenje; nagrajen je bil kot najboljša praksa v kategoriji »učenje, ki opolnomoči – prihodnost učenja«.

Projektne aktivnosti #MigratED v Sloveniji sofinancirata program Evropske unije Erasmus+ in Ministrstvo za javno upravo. Vsebina odraža le poglede avtorjev in ne uradnih stališč financerjev.

Projekt #MigratED je leta 2020 prejel nagrado za vseživljenjsko učenje, ki ga podeljuje Platforma za vseživljenjsko učenje; nagrajen je bil kot najboljša praksa v kategoriji »učenje, ki opolnomoči – prihodnost učenja«.

Globalno učenje v Sloveniji

V Sloveniji so tematike človekovih pravic, razvoja in mednarodnega razvojnega sodelovanja, medkulturnega dialoga, strpnosti, migracij običajno naslovljene v sklopu globalnega učenja v formalnem in neformalnem izobraževanju ter priložnostnem učenju. Delovno področje za globalno učenje, ki deluje v okviru Platforme SLOGA, je leta 2008 globalno učenje opredelilo kot »učenje za globalno uravnoteženo sobivanje oz. krajše globalno učenje kot vseživljenjski proces učenja in delovanja, ki poudarja soodvisnost ter posameznikovo vpetost v globalno dogajanje. Cilj tovrstnega učenja so globalno odgovorni in aktivne posameznice in posamezniki ter skupnosti. Globalno učenje je proces spodbujanja posameznikov in skupnosti za lastno angažiranje ter delovanje na področju razreševanja ključnih skupnih izzivov človeštva. V ta namen je potrebno razvijanje formalnih in neformalnih programov izobraževanja ter učenja, ki bodo temeljili na razvijanju sposobnosti kritičnega mišljenja in drugih osebnostnih ter družbenih veščin. Tako izobraženi in usposobljeni aktivni državljani in državljanke lahko z lastnim delovanjem ter delovanjem v okviru raznih organizacij prispevajo k bolj pravičnim in trajnostnim ekonomskim, socialnim, okoljskim ter na človekovih pravicah temelječim državnim in mednarodnim politikam.«

Za področje globalnega učenja sta na institucionalni ravni pristojna Ministrstvo za zunanje zadeve in Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.

»V Sloveniji so tematike človekovih pravic, razvoja in mednarodnega razvojnega sodelovanja, medkulturnega dialoga, strpnosti, migracij običajno naslovljene v sklopu globalnega učenja v formalnem in neformalnem izobraževanju ter priložnostnem učenju.«

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

Koncept globalnega učenja se deloma prekriva z na nacionalni ravni bolje uveljavljenim konceptom **vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj**, katerega razumevanje pa pogosto v ospredje postavlja okoljsko razsežnost trajnostnega razvoja. Globalno učenje koncept vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj nadgrajuje tudi v vidiku aktivacije posameznika ali posameznice za globalno pravičnost in trajnost. Globalno učenje se osredotoča na veščine in vrednote ter razumevanje medsebojne povezanosti in soodvisnosti naslovljenih tem.

V okviru raziskave PISA 2018 smo v Sloveniji prvič dobili mednarodne podatke o globalnih kompetencah 15-letnikov, ki so skupaj s sovrstniki iz 66 držav ocenjevali lastno globalno kompetentnost. V primerjavi z učenci iz držav OECD slovenski najstniki v povprečju poročajo o nižji zaznani samoučinkovitosti pri pojasnjevanju globalnih vprašanj, slabšem zanimanju za spoznavanje drugih kultur, manj pozitivnem odnosu do priseljencev, slabši spretnosti medkulturnega komuniciranja in slabši odzivnosti na različna globalna vprašanja. Slovenski 15-letniki so poročali tudi o manj pogosti vključenosti v posamezne aktivnosti, povezane z globalnim učenjem v šoli.

Študija Evropskega združenja nevladnih organizacij (NVO) za pomoč in razvoj (European NGO Confederation for Relief and Development – CONCORD) iz leta 2018 kot osrednje načine izvajanja globalnega učenja prepoznava različne projekte (ki jih izvajajo NVO in javni zavodi). S projektnim financiranjem globalnega učenja je povezana visoka stopnja nihanja financiranja globalnega učenja med leti. Poleg tega študija izpostavlja »različno raven vključenosti NVO v procese politik globalnega učenja« in šibko koordinacijo med NVO ter vladnimi deležniki. Tako NVO kot vladni deležniki so vključenost NVO v oblikovanje agende in vrednotenje politik globalnega učenja ocenili kot zelo omejeno, medtem ko so se tako NVO kot vladni deležniki strinjali, da so NVO zelo vključene v izvajanje politike globalnega učenja.

Slovenija: zakonodajni okvir in politike

Obstoječa **Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji iz leta 2011** med strateškimi izzivi ter usmeritvami sistema vzgoje in izobraževanja prepoznava, da je šolski sistem del družbe ter da je Slovenija integrirana v Evropo in globalno povezan svet. Med ključnimi usmeritvami Bela knjiga opredeljuje znanje v družbi znanja in trajnostni razvoj. Prepoznava, »da se vzgoja in izobraževanje v Sloveniji vključujeta v okvire vedno večje globalne povezanosti in soodvisnosti, zato je potrebno v šolski sistem vključiti tudi prvine globalne vzgoje na vse ravni izobraževanja«, kot pomembne prvine globalne vzgoje pa navaja vzgojo za človekove pravice, za enakost, za mir, za medije, medkulturno razumevanje in za trajnostni razvoj (Bela knjiga, 2011, str. 43–5).

Področje globalnega učenja je z vidika mednarodnega razvojnega sodelovanja opredeljeno v **Resoluciji o mednarodnem razvojnem sodelovanju in humanitarni pomoči Republike Slovenije** (2017), in sicer je izpostavljena njegova vloga pri odpravi revščine ter uresničevanju trajnostnega razvoja. **Strategija mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči Republike Slovenije do leta 2030** (sprejeta leta 2018) določa, da »Slovenija prepoznava vlogo globalnega učenja pri odpravi revščine in neenakosti, doseganju trajnostnega razvoja ter vzgoji globalno odgovornih, aktivnih in solidarnih državljanov.« Strategija nadalje opredeljuje dolgoročni cilj delovanja na področju globalnega učenja: »da slovenski državljani poznajo temeljne vzroke in posledice dogajanja v svetu, kot so revščina, lakota, neenakost in podnebne spremembe, pa tudi mednarodne zaveze na področju trajnostnega razvoja, ter so aktivni pri udeležanju pravičnejšega in trajnostnega razvoja.« S ciljem zagotavljanja skladnosti politik je ključnega pomena, da je globalno učenje ustrezno umeščeno tudi v nacionalni izobraževalni sistem, ne le v mednarodno razvojno sodelovanje Slovenije.

Strategija razvoja Slovenije do leta 2030 (sprejeta leta 2017) kot osrednji cilj opredeljuje »zagotoviti kakovostno življenje za vse«. Med strateškimi usmeritvami za doseg osrednjega cilja je prepoznano tudi učenje za in skozi vse življenje (vseživljenjsko učenje), s katerim je povezan tudi cilj »znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo« (2. cilj). Strategija opredeljuje, da bomo 2. cilj (znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo) dosegli:

- z razvijanjem znanja in spretnosti za življenje in delo, z izboljšanjem bralne, matematične, digitalne in finančne pismenosti, s spodbujanjem globalnega učenja in mednarodne vpetosti ter opolnomočenjem prebivalcev za uporabo najnovejših tehnologij in s tem zmanjševanjem digitalne vrzeli;
- z uveljavitvijo koncepta trajnostnega razvoja, aktivnega državljanstva in etičnosti kot enega od načel vzgoje in izobraževanja.

S ciljem zagotavljanja skladnosti politik je ključnega pomena, da je globalno učenje ustrezno umeščeno tudi v nacionalni izobraževalni sistem, ne le v mednarodno razvojno sodelovanje Slovenije.

Novembra 2020 je Vlada Republike Slovenije potrdila **Program za otroke 2020–2025**. S strateškim dokumentom na področju otrokovih pravic si bo država prizadevala dvigniti stopnjo blaginje otrok, zagotoviti vsem otrokom enake možnosti in pravice, okrepiti njihovo zaščito in varstvo ter izboljšati možnosti vključevanja in sodelovanja otrok. Program zajema tudi krepitev globalnega učenja. V podglavju o vključujočem predšolskem in šolskem izobraževanju je vključen cilj spodbuditi aktivno državljanstvo otrok ter vključiti globalno učenje v predšolsko in šolsko izobraževanje z umestitvijo globalnega učenja v novo belo knjigo na področju izobraževanja.

Področje globalnega učenja je pomembno tudi s stališča udejanjanja mednarodnih zvez Slovenije in zagotavljanju skladnosti politik za razvoj. Globalno učenje je vključeno v **Agendi za trajnostni razvoj do leta 2030**, ki so jo države članice Organizacije združenih narodov soglasno sprejele na Vrhu o trajnostnem razvoju septembra 2015 v New Yorku. Agenda med podcilji 4. cilja trajnostnega razvoja (kakovostno izobraževanje) opredeljuje globalno učenje:

4.7 Do leta 2030 poskrbeti, da bodo vsi učenci pridobili znanje in spretnosti, potrebne za spodbujanje trajnostnega razvoja, tudi z izobraževanjem o trajnostnem razvoju in trajnostnem načinu življenja, človekovih pravicah, enakosti spolov, spodbujanju kulture miru in nenasilja, državljanstvu sveta ter spoštovanju kulturne raznolikosti in prispevka kulture k trajnostnemu razvoju.

Pomen globalnega učenja in njegovo vključevanje v izobraževalne sisteme poudarjata ter spodbujata tudi **Center Sever–Jug Sveta Evrope** in **UNESCO**. **Deklaracija iz Incheona Education 2030 – Towards inclusive and equitable quality education and lifelong learning for all** (2015) na primer poudarja, da izobraževanje prispeva k napredku pri doseganju vseh ciljev trajnostnega razvoja. Prenovljena izobraževalna agenda, vključena v 4. cilj trajnostnega razvoja, je celovita, ambiciozna in univerzalna ter se zgleduje po viziji izobraževanja, ki spreminja življenja posameznikov, skupnosti in družb, pri čemer nikogar ne pusti zadaj. Utemeljena je na pravicah in se zgleduje po humanistični viziji izobraževanja ter razvoja, ki temelji na načelih človekovih pravic in dostojanstva, socialne pravičnosti, miru, vključenosti ter zaščite in kulturne, jezikovne ter etnične raznolikosti in deljene odgovornosti.

Center Sever–Jug Sveta Evrope je 2019 izdal nove *Smernice za globalno učenje – koncepti in metodologije globalnega učenja za izobraževalce in oblikovalce politik*, ki uvajajo metodološke pristope za podporo merjenja in spremljanja globalnega učenja. Med drugim smernice pozivajo k povezovanju formalnega, neformalnega in priložnostnega izobraževanja. Oblikovanje politik v izobraževanju je pogosto usmerjeno le v formalni izobraževalni sistem. Tega je nujno potrebno uskladiti z neformalnim in priložnostnim učenjem in praksami, saj se socializacija in učenje dogajata na vseh treh ravneh hkrati.

Slovenija sodeluje tudi v **Evropski mreži za globalno učenje** (*Global Education Network Europe – GENE*) in Centru Sever–Jug Sveta Evrope (*North – South Centre of The Council of Europe*). Ob podpori GENE je Ministrstvo za zunanje zadeve v sodelovanju z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport, Platformo SLOGA in drugimi partnerji maja 2018 organiziralo Nacionalni forum o globalnem učenju ter vzgoji in izobraževanju za trajnostni razvoj, ki je potrdil veliko zanimanje za globalno učenje, v razpravi pa je bil poudarjen »*pomen integriranega in celostnega pristopa pri uresničevanju ciljev vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj ter globalnega učenja, pri čemer je za učenje in razvoj vrednot, znanj in spretnosti pomembno, da so le-te vgrajene tudi v samo vsakdanje življenje vrtca in šole, ne le v pouk o vsebinah*«. ¹

migratED

Cilj trajnostnega razvoja 4.7:

“Do leta 2030 poskrbeti, da bodo vsi učenci pridobili znanje in spretnosti, potrebne za spodbujanje trajnostnega razvoja, tudi z izobraževanjem o trajnostnem razvoju in trajnostnem načinu življenja, človekovih pravicah, enakosti spolov, spodbujanju kulture miru in nenasilja, državljanstvu sveta ter spoštovanju kulturne raznolikosti in prispevka kulture k trajnostnemu razvoju.”

Primeri dobrih praks

- Aktivnosti s področja globalnega učenja spodbujajo pobuda **Teden globalnega učenja**, ki jo v sodelovanju s Centrom Sever–Jug Sveta Evrope v Sloveniji koordinira Platforma SLOGA. Teden globalnega učenja je od leta 1999 vsakoletni dogodek, ki ga pod okriljem Centra Sever–Jug organizirajo države članice Sveta Evrope. V tem tednu se v mnogih evropskih državah zvrstijo številni dogodki, namenjeni vprašanju družbene izključenosti, globalne soodvisnosti in solidarnosti. Platforma SLOGA globalno učenje zadnja leta uspešno vključuje tudi v **Tedne vseživljenjskega učenja** (TVU), kjer je globalno učenje med skupnimi akcijami. TVU že 25. let potekajo pod vodstvom Andragoškega centra Slovenije.

¹ Ministrstvo za zunanje zadeve, 2018, dostopno prek: http://www.mzz.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/39869/.

Teden
GLOBALNEGA
učenja 2020

 Sofinancira program
Evropske unije
Erasmus+

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

- Fakulteta za družbene vede Univerze v Ljubljani in Platforma SLOGA sta izvajali projekta »Globalni cilji za lokalni trajnostni razvoj« (2018) ter »Globalno za lokalno – lokalno za globalno« (2017), v okviru katerih sta interdisciplinarni skupini študentov Fakultete za družbene vede, Pedagoške fakultete in Naravoslovnotehniške fakultete Univerze v Ljubljani pripravili **priročnik za pedagoge z učnimi vsebinami o 17 ciljih trajnostnega razvoja skozi prizmo migracij**.
- Ozaveščanju mladih o ciljih trajnostnega razvoja in migracij je namenjen tudi **priročnik za pedagoge o ciljih trajnostnega razvoja ter migracijah**, pripravljen v okviru projekta *Start the Change!*, v katerem je partner **Amnesty International Slovenija**.

Mednarodno prepoznani projekti slovenskih NVO: Slovenske NVO so pogosto prepoznane in nagrajene za svoje delo na področju globalnega učenja. Leta 2019 je APCEIU (*Asia-Pacific Centre of Education for International Understanding*) projekt **Globalno učenje Agora**, v katerem sta med drugimi sodelovala **Društvo Lojtra in Humanitas**, razlasil za eno od petih najboljših praks s področja EIU/GCED (*Education for International Understanding/Global citizenship Education*). Med najboljšimi praksami globalnega učenja, ki jih letno izbere GENE, so vsako leto tudi projekti slovenskih NVO. Leta 2018 je bil **Klub učiteljic in učiteljev globalnega učenja Društva Humanitas** nagrajen kot inovativna pobuda. Projekt **Pobeg in beg Foruma za enakopraven razvoj** je bil leta 2017 prepoznan kot dobra praksa globalnega učenja.

Projekt MigratED: V okviru projekta #MigratED, ki je med prejemniki nagrade za vseživljenjsko učenje leta 2020, je Platforma SLOGA v letu 2020 izvajala aktivnosti s skupinami mladih z Osnovne šole Livada Ljubljana, II. gimnazije Maribor, Gimnazije Ptuj, Gimnazije Lava (Šolski center Celje), Živilske šole Biotehniškega izobraževalnega centra Ljubljana in Gimnazije Celje – Center: sklop delavnic o medijski pismenosti ter pripovedovanju zgodb z Zavodom Časoris, o migracijah z Mirovnim inštitutom in o pripravi videov. Namen teh aktivnosti je bilo mlade spodbuditi k razmisleku o migracijah. Mladi z Osnovne šole Livada, II. gimnazije Maribor, zagovornika ciljev trajnostnega razvoja (Inštitut za afriške študije), UNICEF junior ambasadorke, dijakinja Gimnazije Celje – Center in mladinska delegatka pri Organizaciji združenih narodov so v sodelovanju s Platformo SLOGA pripravili kratke filme o migracijah v njihovem življenju. Študentke Fakultete za družbene vede Univerze v Ljubljani so pod mentorstvom doc. dr. Simone Zavrtnik pripravile članke o migracijah, ki so bili objavljeni na spletu in v zborniku #Ostanidoma. Migracije, begunci in covid-19.

migratED

PRIPOROČILA ZA KREPITEV GLOBALNEGA UČENJA

Platforma SLOGA je leta 2019 Centru za mednarodne odnose Fakultete za družbene vede v okviru projekta *Bridge 47* naročila pripravo analize stanja globalnega učenja v Sloveniji, katere ključna ugotovitev je bila, »da večina akterjev na tem področju deluje s ciljem zagotavljanja čim večje implementacije trajnostnega razvoja v (ne)formalni izobraževalni sistem Slovenije. A kljub številnim (dobrim) aktivnostim na področju obstajajo številne nejasnosti in nerazumevanje glede koncepta globalnega učenja in vključevanja le-tega v vsakdanje življenje.« Analiza izpostavlja potrebo po **jasnejši in celovitejši konceptualizaciji definicij globalnega učenja (2008) ter vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj (2007)**, saj sta obe definiciji rahlo zastareli, hkrati pa ne nujno odražata ideje Agende 2030 ter ciljev trajnostnega razvoja. Analiza tudi predlaga **vzpostavitev institucionalizirane koordinacijske skupine**, ki bi vključevala ključne javne (vladne) akterje (ministrstva, javni zavodi ... itd.), nevladne akterje, akademsko sfero, predstavnike izobraževalcev in predstavnike civilne družbe, vključno z jasno opredeljitvijo vodenja koordinacijske skupine.

Globalno učenje je ključnega pomena kot orodje za vključujočo trajnostno družbo in pomemben del vseživljenjskega učenja, zato ga je potrebno ustrezno umestiti v novo Belo knjigo o vzgoji in izobraževanju. **Vključitev globalnega učenja v novo Belo knjigo o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji** je ključnega pomena s ciljem spodbujanja otrok in mladih, da postanejo nosilci pozitivnih sprememb ter da razvijajo sposobnosti za spoprijemanje z globalnimi izzivi.

Viri in predlogi za nadaljnje branje

Amnesty International Slovenija: Priročnik za učitelje in pedagoge za opolnomočenje mladih glede ciljev trajnostnega razvoja in migracij (2019); <http://sola.amnesty.si/novice/izdali-smo-prirocnik-za-pedagoge-o-ctr-jih-in-migracijah.html>.

Andragoški center Slovenije: Teden vseživljenjskega učenja; <https://tvu.acs.si/sl/domov/>.

Center Sver Jug Sveta Evrope (2019): *Global education guidelines – concepts and methodologies on global education for educators and policy makers*; http://tuditi.si/wp-content/uploads/sites/2/2019/09/PREMS-089719-Global-education-guide_A4.pdf.

CONCORD Europe (2018): *Global Citizenship Education in Europe: How Much Do We Care?* https://concordeuropa.org/wp-content/uploads/2018/03/CONCORD_GCE_FundingReport_2018_online.pdf?7c2b17&7c2b17.

Fakulteta za družbene vede in Platforma SLOGA: Priročnik »Globalni cilji za lokalni trajnostni razvoj« (2018); www.sloga-platform.org/wp-content/uploads/2018/06/SDGS-prirocnik.pdf.

GENE: *Global Education Award*; <https://www.gene.eu/awards>.

PISA survey on adolescents' global competence: <https://www.oecd.org/pisa/pisa-2018-global-competence.htm>.

Platforma SLOGA: Teden globalnega učenja; <http://tuditi.si/teden-globalnega-ucenja/>.

Poročilo NVO o udeležanju ciljev trajnostnega razvoja v Sloveniji »Za trajnostni razvoj, ki nikogar ne pusti ob strani« (2020); <http://www.sloga-platform.org/%ef%bb%bfza-trajnostni-razvoj-ki-nikogar-ne-pusti-ob-strani/>.

